

Divi Thomae Aquinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum angelus res materiales cognoscat per formas aliquas an per
essentiam sui cognoscentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ad omnia accidentia eius. Et ideo per eam scit quod angelus est distans vel praesens. Et per hoc patet ratio ad tria sequentia. Rationes autem probantes quod vnus angelus alium cognoscit, concedimus.

AD RATIONES vero probantes quod angelus cognoscitur per essentiam suam ab alio angelo, respondendum est. Ad quarum primam dicendum est, quod illa cognitio de qua Augustinus loquitur, non intelligitur quantum ad essentiam, sed quantum ad operationem secundum quod superior spiritus illuminat inferiorem.

AD SECUNDUM dicendum, quod cognoscens & cognitum non se habent sicut agens, & patiens vt dicitur patet: sed sicut duo ex quibus fit vnus cognitionis principium. Et ideo non sufficit ad cognitionem contactus inter cognoscens & cognoscibile: sed oportet quod cognoscibile cognoscenti vniatur vt forma, vel per essentiam suam vel per similitudinem suam.

AD TERTIUM dicendum, quod quamuis essentia angeli magis conueniat cum intellectu angeli alterius, quam cum similitudine rei materialis secundum participationem naturae vnius, non tamen secundum conuenientiam habitudinis quae requiritur inter perfectionem, & perfectibile, sicut etiam vna anima magis conuenit cum alia anima, quam cum corpore, & tamen vna anima non est forma alterius anima, sicut est corporis.

AD QUARTUM dicendum, quod auctoritas Augustini est dupliciter exponi. Vno modo, vt dicat quod Augustinus loquitur de illa visione intellectuali qua spiritus creatus videt Deum, vel seipsum, vel alia quae in ipso sunt per essentiam suam. Constat enim, quod lapis per essentiam suam non est in anima, quous intelligatur. Alio modo potest exponi vt refertur ad obiectum cognitionis, non ad formam qua cognoscitur. Sensus autem & imaginationis obiectum sunt exteriora accidentia quae sunt similitudines rei, & non respiciant obiectum intellectus est quod quid est, id est ipsa essentia rei, vt dicitur in 3. de Anima. Et sic similitudo rei quae est in intellectu est similitudo directae essentiae eius: similitudo autem quae est in sensu vel imaginatione, est similitudo accidentium eius.

ARTICVLVS VII. Vtrum angelus res materiales cognoscat per formas aliquas, an per essentiam sui cognoscentis.

QCTAVO quaeritur, vtrum Angelus res materiales cognoscat per formas aliquas, an per essentiam sui cognoscentis. Et videtur quod per essentiam sui. Vnaquaque enim res sufficienter cognoscitur in suo exemplari: sed in 5. c. de Diuinitis nominibus inducitur Clementis Philosophi opinio qui dixit, quod superiora in entibus sunt inferiorum exemplaria, & sic essentia rerum materialium est in angelis. ergo angeli cognoscunt materialia per essentiam suam.

¶ 2 Præ. Res materiales melius cognoscuntur in essentia diuina quam in proprijs naturis, quia clarius ibi relucet: sed essentia angeli est propinquior diuinæ essentiae quam res materiales. ergo potius possunt cognosci in essentia angeli, quam in proprijs naturis. cum ergo nos eas in proprijs naturis cognoscimus, multo fortius angeli suam essentiam intuentes omnia materialia cognoscunt.

¶ 3 Præ. Lumen intellectus agentis est pars a se non stricta: sed in lumine intellectus agentis omnia materialia cognoscimus: quia illud lumen est actus omnium intelligibilium. ergo multo fortius Angelus cognos-

cendo lumen suum omnia materialia cognoscit.

¶ 4 Præ. Cum Angelus res materiales cognoscat, oportet quod eas vel per speciem, vel per essentiam suam cognoscat: sed non per speciem, quia neque per particularem, cum sit immunis a materia: neque per vniuersalem, quia sic non haberet perfectam, & propriam cognitionem de eis. ergo per essentiam suam cognoscit res materiales.

¶ 5 Præ. Si lux corporalis seipsam cognosceret, oes colores ex hoc cognosceret, eo quod ipsa est actus omnium colorum: cum igitur angelus sit lux spiritualis, seipsum cognoscendo cognoscit omnia materialia.

¶ 6 Præ. Intellectus angeli medius est inter diuinum & humanum: sed intellectus diuinus omnia cognoscit per essentiam suam, intellectus autem humanus omnia per species. ergo intellectus angelicus ad minus quadam cognoscendo essentiam suam cognosceret.

¶ 7 Præ. Dion. dicit 7. cap. de Diuinitatis nominibus. Angelos scire dicimus eloquia sacra. scia, quae sunt in terra non secundum sensum ipsa cognoscentes: sed secundum propriam Dei formam mentis virtutem, & naturam. ergo videtur quod cognoscendo virtutem, & naturam suam materialia cognoscunt.

¶ 8 Præ. Si speculum materiale cognoscituum esset, cognosceret res materiales per essentiam suam, nisi a rebus species in ipsum resulerent: sed in intellectu angeli non resulant species a rebus materialibus, vt patet per Dion. 7. cap. de Diuinitatis nominibus: si ergo materialia cognoscant, oportet quod per essentiam suam ea cognoscant, cum sint quoddam speculum, vt patet per Dion. 4. cap. de Diuinitatis nominibus.

¶ 9 Præ. Potentia cognoscitiua in angelis est perfectior, quam potentia naturalis rerum materialium: sed multae potentiae materialium rerum possunt per seipsas in sua obiecta, sine hoc quod aliquid eis addatur. ergo multo fortius intellectus angelicus poterit cognoscere res materiales per essentiam suam sine aliqua specie.

¶ 10 Præ. Efficacior est angelus in cognoscendo, quam ignis in comburendo: sed ignis comburit sine hoc quod aliquid combustibile sit in ipso. ergo idem quod prius.

SED CONTRA, est quod dicitur in libro de Causis, quod omnis intelligentia est plena formis. Et in eodem libro dicitur, quod formae sunt in ea per modum intelligibilem. ergo per huiusmodi formas intelligit res, & non per essentiam suam.

¶ 2 Præ. Magis conuenit essentia angeli cum alio angelo, quam cum re materiali: sed non potest angelus ex hoc, quod cognoscit essentiam suam alios angelos cognoscere. ergo nec cognoscendo essentiam suam materialia cognosceret.

¶ 3 Præ. Illud quod est principium vnitatis non potest esse principium distinctionis: sed essentia angeli est principium vnitatis ipsius, quia per eam angelus vnus est. ergo non potest esse principium distinctionis cognitionis de rebus.

¶ 4 Præ. Nihil praeter Deum est illud, quod habet: sed angelus habet potentiam intellectiuam. ergo non est potentia intellectiua. ergo multo minus est id, quo intelligit. ergo non intelligit res per essentiam suam.

RESPON. Dicendum, quod omnis cognitio est per assimilationem: similitudo autem inter aliqua duo est secundum conuenientiam in forma. Cum autem vnitatis effectus vnitatis causae demonstrat, & sic in genere cuiuslibet formae ad vnus primum principium illius formae redire oporteat, impossibile est aliqua duo adinuicem esse similia, nisi altero duorum modo.

D. 191. Art. 6 ad ar. 3. & in cor. artic.

D. 191.

Non. c. 4. de Diuinitatis nominibus. artic. 1. d. 1.

Non. c. 4. de Diuinitatis nominibus. artic. 1. d. 1.

Non. c. 4. de Diuinitatis nominibus. artic. 1. d. 1.

Non. c. 4. de Diuinitatis nominibus. artic. 1. d. 1.

Amedio illius.

Ante medietatem illius & c. 4. p. q. de Diuinitatis nominibus. non multum ante medietatem.

Pro. loco p. inter opera Arist.

modorum: vel ita quod vnū sit causa alterius. vel ita quod ambo ab vna causa causentur, quæ eandem formam vtrique imprimat: & secundum hoc diuersimode ponimus angelos materialia cognoscere ab eo quod Philosophi posuerunt. Nos. n. non ponimus angelos esse causas materialium rerum: sed Deum creatorem omnium visibilibus, & inuisibilibus, & ideo non potest in angelo esse similitudo naturalium rerum, nisi ab eo qui est materialium rerum causa. omne autē, quod aliquid habet, non a seipso, sed ab altero, est ei præter essentiam suā: & per hunc modum probat Avic. quod esse cuiuslibet rei præter primum ens est aliquid præter essentiam ipsius, quia omnia ab alio esse habent. vnde oportet quod similitudines rerum materialium in angelo existentes, sint aliud ab essentia ipsius impletæ in ipsum a Deo. Rationes. n. rerū materialium in mente diuina sunt quidē lux, & vita: vita quidem sunt, in quantum procedit ad rerum constitutionem in esse, sicut forma artis procedit in artificiatum: lux vero sunt, in quantum eadem impressiones quales efficiunt sibi similes in mentibus angelorum. Philosophi autem posuerunt rerum materialium esse angelos creatores. Et tñ secundum eorum positionem adhuc oportet, quod res materiales non per essentiam suam, sed per formas superadditas cognoscant. Similitudines enim effectuum nō sunt in causa nisi per modum, quo in ea est virtus ad producendum effectum, vt habetur in libro de Causis. Intelligentia autem non dat esse rebus inferioribus nisi per virtutem diuinam, quæ est in ipsa. vnde hanc eius operationem dicit diuinam. Et sic hæc virtus est ei non ex principis essentia suæ prodiens, sed ab alio accepta. & sic huiusmodi virtus est ei præter essentiam suam. vnde & similitudines materialium rerū si ponantur eius effectus, erunt præter essentiam ipsius Angeli. Et sic patet quocumque modo ponatur, quod Angelus non cognoscit res materiales per essentiam suā, sed per earum formas apud se existentes.

Ad primum ergo dicendum, quod exemplar proprii accipiat importat causalitatem respectu exemplariorū, quia exemplar est, ad cuius imitationem fit aliud. vnde & Dionysius ibidem sententiā Clemētis improbat volens exemplaria rerum dici rationes in Deo existentes. Si tñ exemplar large dicatur omne illud quod aliquo modo ab alio representatur, sic etiam Angelorum essentie, possunt dici exemplaria materialium rerū. Sed sicut essentia diuina est proprium exemplar vniuersi vsque rei per rationē idealem eius, quā apud se habet, ita & essentia Angeli est propria similitudo rei materialis secundū formam quam habet apud se, quamuis ista forma non sit idem quod essentia: sicut erat idea in Deo.

Ad secundum dicendum, quod essentia diuina est infinita vnde nō determinatur ad aliquod genus, sed colligit in se perfectiones omnium generū vt dicit Dionysius. cap. de Diuinis nominibus, & Philosophus, & Com. eius in 5. Metaph. & ita potest esse per seipsam propria rerum omnium similitudo, & sic per ipsam possunt omnia perfecte cognosci. essentia autem Angeli est determinata ad aliquod genus. vnde non habet in se vnde sit similitudo materialium omnium, nisi ei aliud superaddatur, quo res in propria natura cognoscant.

Ad tertium dicendum, quod intellectu agente nō cognoscunt oīa quasi similitudine sufficiente ad cognoscendum oīa, eo quod non est actus oīum formarū intelligibilium, in quantum est hæc vel illa

forma, sed in quantum solum sunt intelligibilia: sed per intellectū agentem dicuntur cognosci oīa, sicut per principium cognitionis actuum.

Ad quartum dicendum, quod Angelus cognoscit res non per species particulares neque vniuersales eo modo quo formæ vniuersales sunt, quæ a sensibus abstrahuntur: sed eo modo quo sunt vniuersalia & particulariū similitudines, vt infra melius apparebit.

Ad quintum dicendum, quod lux corporalis si seipsam cognosceret, non propter hoc oēs colores determinate cognosceret, sed cognosceret eos solum in quantum sunt visibiles, alias etiam oculus videndo lucem, omnes colores videt, quod est manifeste falsum.

Ad sextum dicendum, quod intellectus Angelus, quantum ad hoc est medius inter intellectū diuinum & humanū, quod res alias cognoscit per formam essentia superadditas, in quo deficit ab intellectu diuino, se autem cognoscit per essentiam, in quo excedit intellectum humanum.

Ad septimum dicendum, quod auctoritas Dionysii non est intelligenda quod ita virtus & natura Angeli sit medium quo angelus alia cognoscit, sed quia modus cognitionis angelicæ sequitur proprietatem naturæ, & virtutis ipsius, non autem proprietatem naturæ rerum cognitarum, quod patet ex hoc, quia immaterialiter cognoscit materialia, & sensibilia sine sensu.

Ad octauum dicendum, quod speculum materiale si seipsam cognosceret, nullo modo essentiam suā cognoscendo cognosceret res alias, nisi quatenus cognosceret formas res illarū in ipso, nec differret vtrum formæ illæ essent acceptæ a rebus vel naturaliter inditæ.

Ad nonum dicendum, quod potentia cognitiua Angeli ordinatur ad nobiliorē actum eo quod potentia naturalis rei materialis, vnde quantum ad rebus admittit, indiget, nihilominus perfectior, & dignior remanet.

Ad x. Dicendum, quod cognoscens non habet ad cognoscibile sicut comburens ad combustibile, quorum vnum est agens, & alterum patiens: sed cognoscens, & cognoscibile se habent, vt vnum principium cognitionis, in quantum est cognoscibile, & cognoscens se fit aliquo modo cognoscit, vt ex prædictis patet, & ideo ratio non sequitur.

ARTICVLVS IX.
Vtrum forma, per quas angeli cognoscunt res materiales sunt innatæ, vel a rebus acceptæ.

Nono quaeritur, vtrum forma, per quas angeli cognoscunt res materiales, sint innatæ, vel a rebus acceptæ. Et vñ quod nō sint innatæ. In hoc enim differt scientia speculatiua a practica, quod practica est ad res, speculatiua a rebus, sed angeli nō habent de rebus materialibus scientiam practica, cum non sint earum factores, vt Damascenus dicit, sed speculatiua tantum. ergo scientia eorum est a rebus accepta, & non per species innatas.

¶ 1. Præter. Ephes. 3. dicit. Vt innotescat principationibus, & vnde accipit Hieron. quod angeli in vltima incarnationis didicerunt ab Apollolis. sed scientia, quæ per species innatas nō est ab aliis acceptata. ergo nō est per species innatas acquirere se habent ad præscientia, & futura: scientia autem angelorum non se habet æqualiter ad veraque, cū scientia præsentia, ignorent autem futura. ergo angelorum scientia non est per species innatas.

xi. meta. in princ.

In propo. 12. tom. 3. inter opera Arist.

Loco citato in arg.

¶ 6. multum a princ. & Philo. in 5. metaph. com. in 21.